

FP9016

Enskild motion

Motion till riksdagen: 2014/1527

av Nina Lundström (FP)

Vattenkraftens miljöansvar och fiskars vandringsvägar

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vattenkraftens miljöeffekter och den biologiska mångfalden.

Motivering

Vattenkraften är en förnyelsebar klimatvänlig energiform och har betytt mycket för utvecklingen av elförsörjningen i vårt land under 1900-talet. Vattenkraftens storskaliga utbyggnad har varit lyckosam för svensk energiproduktion. Negativa effekter kan dock även idag konstateras på närmiljön, biologisk mångfald, fiskens vandringsvägar, besöksnäring och bygdeutveckling. En av Europas längsta torrlagda älvfåror finns i Sverige i Lilla Luleälv i Norrbotten.

Riksdagens har flertalet gånger fattat beslut om tillkännagivande om vattenkraftens miljöeffekter och biologisk mångfald. En offentlig utfrågning hölls hösten 2011 för att belysa olika perspektiv och miljöeffekter ”2011/12:RFR1 Biologisk mångfald i rinnande vatten och vattenkraft – En uppföljning”, miljö- och jordbruksutskottets utvärderingsgrupp genomförde även studiebesök. Riksdagsledamöter följde upp utfrågningen med lokala besök till bland annat Lilla Luleälv. Perspektiven på vattenkraft handlar om energiproduktion, miljökonsekvenser, biologisk mångfald, lokalbefolkning, vattendomar och äganderätt.

Viljan att bygga ut orörda älvar och vattendrag, som idag enligt lag är skyddade, återkommer med jämna mellanrum. Men frågan om att fortsätta utbyggnaden i redan utbyggda älvar förekommer också. Det förekommer flera argument för fortsätta att bygga ut vattenkraften. Kärnkraften står för ungefär hälften av svensk energiproduktion. En avveckling av kärnkraften förutsätter storskaliga lösningar för att ersätta förlorad

energiproduktion. Antingen genom inhemsk produktion eller import av el. Vattenkraftens utbyggnad framhålls även som lösning för balanskraft till vindkraft. Det behövs en alternativ energikälla till vindkraft när det inte blåser. Det är tydligt att den energipolitik och avvecklingspolitik som en regering åtar sig måste beakta vad en förtida avveckling av kärnkraften ger för miljöeffekter.

Sveriges elförsörjning kan tryggas genom energisystem som grundas på varaktiga, klimatvänliga, förnybara energikällor samt en effektiv energianvändning. Användningen av fossila bränslen bör minskas. Alla energikällor bör dock utvärderas genom deras totala miljöeffekter. Även när det gäller lokala effekter på livsmiljö och biologisk mångfald. Denna prövning har inte funnits för vattenkraft. Lagstiftningen från främst år 1918 är en exploateringslagstiftning. Lagstiftningen har medgett vattendomar utan tidsgräns och som inte omprövas efter viss tid. Miljöbalken kom år 1999.

Enligt 4 kap. 6 § miljöbalken får vattenkraftverk samt vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål inte utföras i nationalälvarna Torneälven, Kalixälven, Piteälven eller Vindelälven med tillhörande vattenområden, källflöden och biflöden. Samma skydd gäller också för ett antal andra angivna älvsträckor samt vattenområden med käll- och biflöden. Dock finns en ventil i 4 kap. 6 § miljöbalken som i praktiken skulle kunna medföra möjlighet till exploatering.

Nationalälvarna och de övriga älvsträckor och vattenområden som riksdagen har undantagit från utbyggnad måste självklart skyddas även i fortsättningen. Samtidigt kan en miljöanpassning av vattenkraften ske. Miljön behöver förbättras såväl i och omkring befintliga vattenkraftsanläggningar som i vattendrag med skador från tidigare vattenregleringar.

Driften av anläggningar behöver miljöanpassas. De stora spillen av vatten vid vissa tidpunkter med höga vattennivåer som följd gör att älvfåror spolats med betydande mängder vatten. Med negativa miljöeffekter, och påverkan på biologisk mångfald, som följd. Det finns exempel på fisk som då vandrar och dör.

Möjligheten att fortsätta en utbyggnad av vattenkraft i redan utbyggda älvar kan inte fortsätta genom effekterna på miljön. Att miljön redan tagit skada eller att biologisk mångfald skadats är inte argument för att fortsätta att vålla nya skador i redan utsatt miljö. Istället bör fokus riktas på vilka åtgärder som är möjliga för att minska skador på miljö och den biologiska mångfalden. För detta krävs ett bättre kunskapsunderlag då kunskap saknas på många håll idag. Insatser kan inte avfärdas på grundval av att kunskap saknas. Lösningen bör vara att kunskapsunderlaget tas fram för att därefter pröva vilka åtgärder som är möjliga.

Undersökningar visar att utbyggnad även med småskaliga verk ger lite energi men skapar ändå stor skada i miljön. Det handlar om forspartier som försvinner och fiske som påverkas i stor utsträckning.

Det finns ett antal vattendrag som är orörda och som inte är lagskyddade men där det ändå är angeläget att dessa vattendrag ska bevaras orörda. Att fortsätta utbyggnad i biflöden till redan utbyggda älvar är inte rimligt. Biflöden kan vara av mycket stort värde för att kunna göra miljöåtgärder i den skadade miljön. Det handlar dels om att bevara naturvärden för kommande generationer, dels om att skapa en god grund för turismen som är helt beroende av dessa orörda älvar.

Nina Lundström (FP)